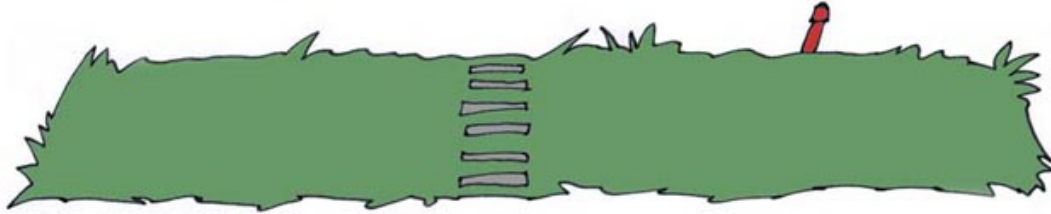

Dijken

Als er gevaar is voor overstromingen bij hoge waterstand en golven kunnen mensen dijken aanleggen. Dijken zijn eigenlijk langwerpige heuvels die voornamelijk bestaan uit grond.

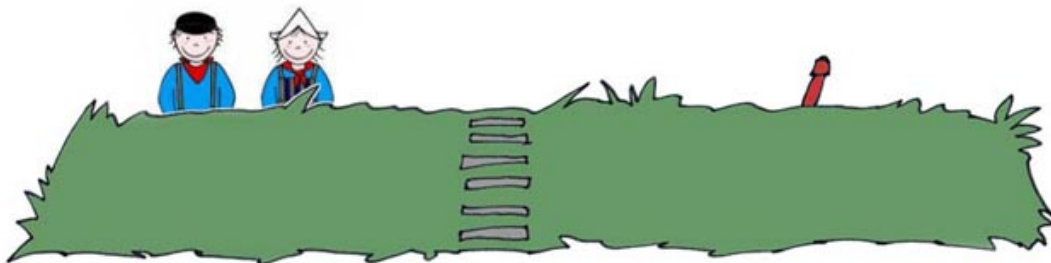
Het land in Nederland ligt op veel plaatsen heel laag en daarom zijn er veel dijken te zien. Ze beschermen tegen het water van de zee, van grote meren en rivieren. De dijken die het water van kanalen en ringvaarten tegenhouden noemen we "kaden". Als je alleen alle kaden en dijken van het noordelijk deel van Noord-Holland achter elkaar zou leggen dan zouden die samen bijna 1500 kilometer zijn. Dat is van Alkmaar naar Madrid !

De eerste dijken werden (voor zover we weten) zo'n 1000 jaar geleden aangelegd. Ze bestonden uit veen, klei of zand: materialen die in de directe omgeving waren te vinden. Ze waren nog niet zo hoog als tegenwoordig.

Dijken van veenplaggen waren het minst sterk. Veen kon uitdrogen en inklinken, zodat de dijk snel te laag werd. Klei was steviger, maar ook zwaarder zodat de ondergrond eerder kon gaan inzakken.

De dijk moest onderhouden worden met materiaal dat " te naaste lande, en ter minste schade" gevonden werd : het moest van dichtbij worden gehaald en zo weinig mogelijk schade opleveren aan het land.

In de 13e eeuw was er om West-Friesland al een ring van dijken. De bewoners van het gebied hadden die met veel moeite gemaakt omdat ze steeds meer last van het zeewater kregen. Ze moesten deze Omringdijk daarna wel eeuwenlang goed onderhouden en repareren, om te zorgen dat ze droge voeten hielden. Ook nu nog wordt deze dijk, die *Westfriese Omringdijk* heet, elke dag in de gaten gehouden en onderhouden. Dat doen de mensen van *Hoogheemraadschap Noorderkwartier* voor ons.

Tot **1500** waren de dijken nog laag. Als er twee volwassen mensen aan beide zijden van de dijk zouden lopen, dan konden ze elkaar nog in het gezicht kijken ! Dat kon omdat het land nog niet zo laag was als nu, en de zee minder hoog. Sommige stukken van Noord-Holland waren zelfs nog hoger dan de zeespiegel. Daar konden de mensen bij eb hun overtollig water "spuien". (dat is het water laten aflopen naar zee) Maar zo'n zwakke, lage dijk had wel altijd "vóórlaan". Dat was een

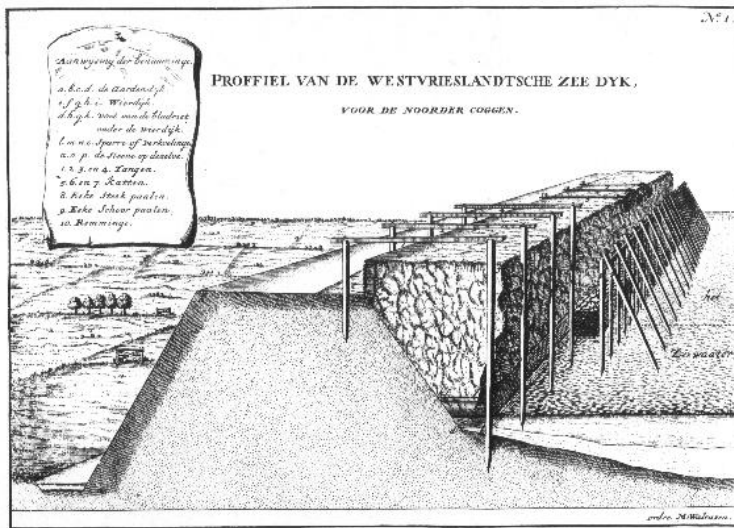
flink stuk land tusen de zee en de dijk. Dat land werd wel "de ziel van de dijk" genoemd, omdat storm en hoog water hier hun kracht op verloren voor ze de dijk bereikten.

wier

Als het voorland smaller werd en de dijk kwam te dicht bij de zee te liggen, dan werd er soms alvast landinwaarts een nieuwe dijk aangelegd (een inlaagdijk). De bedreigde dijk kon ook bekleed worden met "slikker". Dit waren kluiten klei begroeid met wier of zeegras, die bij eb uit de zeebodem werden gestoken. Deze kluiten werden tegen de dijk aan opgestapeld met de begroeiing naar buiten toe. Zo werd het dijklichaam steviger. (Hier komt de zeggwijze : " zoden aan de dijk zetten. " vandaan.)

Een andere manier van verstevigen was het aanbrengen van dikke pakken wier. Wier is eeuwenlang een belangrijk bouwmateriaal bij de aanleg van dijken geweest omdat het werkte goed als schokdemper tegen de golven, het was ondoordringbaar voor water en was veel lichter dan klei.

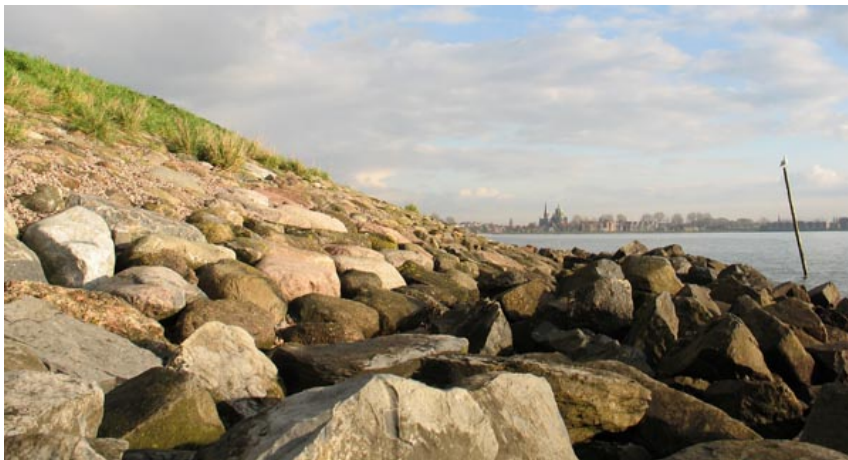
De wierpakketten moesten met houten palen bij elkaar gehouden worden. Dat ging eeuwenlang goed, maar in de 18e eeuw gingen de dijkwerkers toch op zoek naar betere middelen:

stenen aan de dijk

De wierdijk was eeuwenlang een goede constructie, maar uiteindelijk bleken de houten palen, die het wier bijeen moesten houden, te kwetsbaar. Er was bijvoorbeeld een beestje actief dat het hout ongemerkt van binnenuit kon opvreten, zodat palen plotseling als luciferhoutjes konden afbreken : de paalworm.

De mensen hebben natuurlijk vanalles geprobeerd om de palen beter te beschermen, maar de beste oplossing bleek het vervangen van het wier door stenen. Overal uit Europa werden natuurstenen gehaald die tegen de dijken werden gelegd.

De stenen, in vele maten en kleuren, bleken een goed middel. Ze braken de golven die tegen de dijk sloegen. De stenen zijn nog te zien in de dijken langs het IJsselmeer en het Markermeer. Kinderen die er in de buurt wonen vinden het leuk om er op te spelen.

Alle mensen die in de gebieden binnen dijken wonen hebben er belang bij dat die goed onderhouden en beschermd worden. Eeuwen geleden zorgden de bewoners er al voor dat dat goed werd georganiseerd. Iedereen was voor een stukje dijk verantwoordelijk.

Misschien sta je er nooit bij stil, maar ook nu worden al onze "waterkeringen" nog steeds regelmatig gecontroleerd en waar nodig gerepareerd. In Noord-Holland boven het Noordzeekanaal zijn de mensen van Hoogheemraadschap Noorderkwartier hier dagelijks mee bezig. Ze beheren en onderhouden ook plattelandswegen en houden de kwaliteit van het water in de polders in de gaten. Belangrijk werk dus !